

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 403/2023-18

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla (sudca spravodajca) a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky **Forwarder s. r. o.**, Puškinova 9, Bardejov, IČO 46 391 380, zastúpenej JUDr. Dušanom Remetom, advokátom, Masarykova 2, Prešov, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 5Obdo/5/2022 z 22. marca 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 2. júna 2023 domáha vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) zrušujúcim uznesením najvyššieho súdu v civilnom spore, ktoré žiada zrušiť a vec vrátiť najvyššiemu súdu na ďalšie konanie. Sťažovateľka žiada finančné zadost'učinenie 3 000 eur.

II.

2. Žalobca sa žalobou proti sťažovateľke domáhal náhrady škody na prepravovanom tovare. Žalobu odôvodnil tým, že na základe jeho mailovej objednávky sa sťažovateľka zaviazala prepraviť jeho tovar zo Slovenska do Maďarska. Tovar bol počas prepravy ukradnutý. Preto sťažovateľka zodpovedá za škodu na tovare v súvislosti s porušením jej povinností ako dopravcu zo zmlúv o preprave. Žalobca, reagujúc na obranu sťažovateľky, počas konania uviedol, že pri právnom posúdení vzájomného vzťahu ako zo zasielateľskej zmluvy žiada náhradu škody na prevzatej zásielke, pretože sťažovateľka pri výbere prepravcu nekonala s odbornou starostlivosťou.

3. Okresný súd rozsudkom žalobu zamietol. Právne vec posúdil tak, že strany sporu uzavreli zasielateľské zmluvy podľa § 601 a nasl. Obchodného zákonníka, podľa ktorých sa sťažovateľka zaviazala pre žalobcu obstaráť vo vlastnom mene na jeho účet prepravu tovaru. Zasielateľské zmluvy boli medzi stranami sporu bežnou praxou. Po vykonaní prepravy sťažovateľka zasielala žalobcovi faktúry a prepravné CMR doklady, z ktorých je zrejmé, že prepravu vykonáva tretí

subjekt. K argumentu žalobcu, že s objednávkami sťažovateľke zasielal aj formulárovo vyhotovenú zmluvu o preprave, okresný súd uviedol, že sťažovateľka tieto zmluvy nikdy neakceptovala, žalobcovi vždy fakturovala obstaranie prepravy, čo žalobca ich preplatením akceptoval. Okresný súd za nedôvodné vyhodnotil aj tvrdenie žalobcu, že ak by aj uzavrel zasielateľské zmluvy, tak sťažovateľka zodpovedá za škodu podľa § 603 Obchodného zákonníka, pretože pri výbere prepravcu trestne stíhaného za krádež prepravovaného tovaru nekonala s odbornou starostlivosťou, keď si nedostatočne preverila prepravcu, s ktorým spolupracovala prvýkrát. K tomu okresný súd uviedol, že sťažovateľka rovnako ako pri predchádzajúcich vzájomných spoluprách vybrala prepravcu zo špedičnej databázy a podľa výpovede zamestnankyne sťažovateľky overovala prepravcu štandardne. Podľa okresného súdu pre registráciu prepravcu v špedičnej databáze, absenciu negatívnych recenzií a údajov o nespoľahlivosti prepravcu nemala sťažovateľka dôvod odmietnuť poveriť prepravou tovaru tohto prepravcu. Podľa okresného súdu je otázne, ako inak si mala sťažovateľka overiť dôveryhodnosť prepravcu, keď hneď po tom, čo sťažovateľka oznámila pochybnosti o prepravcovi, bola jeho činnosť v špedičnej databáze pozastavená.

4. Proti rozsudku okresného súdu podal žalobca odvolanie. Nesúhlasil s právnym posúdením zmlúv ako zasielateľských. Poukázal na to, že sťažovateľka ním zasielané formulárové zmluvy bezvýhradne akceptovala oznámením času príchodu a čísel vozidiel, vykonaním prepravy, o čom mu vždy s faktúrami poslala aj CMR doklady o preprave a zmluvy o preprave s dopísanými číslami vozidiel. Preto nesúhlasil s okresným súdom, že sťažovateľka nikdy tieto zmluvy neakceptovala. Podľa žalobcu proces kontraktácie a zaužívané obchodné zvyklosti potvrdzujú, že sťažovateľka konkludentne akceptovala návrhy zmlúv o preprave. Žalobca nesúhlasil s tým, že okresný súd hodnotil postup sťažovateľky pri obstaraní prepravcu ako postup s odbornou starostlivosťou podľa toho, že pri predchádzajúcich spoluprách nenastal žiadny problém. Dôveryhodnosť prepravcu nemožno vyvodiť zo zaužívanej praxe, keď je povinnosťou sťažovateľky preverovať s odbornou starostlivosťou výber každého prepravcu. Poukázal na to, že osoba prevádzkujúca špedičnú databázu nezodpovedá za obsah a správnosť údajov. Sťažovateľka uviedla, že od nej nemožno spravodlivo očakávať, že bude overovať všetkých zamestnancov prepravcu, čím potvrdila, že nekonala s odbornou starostlivosťou. Namietal, že okresný súd sa vôbec nevysporiadal so zmluvne rozšírenou zodpovednosťou sťažovateľky podľa zmlúv o preprave.

5. Krajský súd rozsudkom potvrdil výrok okresného súdu o zamietnutí žaloby. Podľa krajského súdu zmluvy medzi stranami nemožno posúdiť ako o preprave, pretože sú to len formulárové zmluvy s úpravou základných práv a povinností o fakturácii, vozidlách, predložení CMR dokladu bez špecifikácie práv a povinností smerujúcej k vykonaniu prepravy. Formulárovosť potvrdzuje aj iba všeobecný odkaz na pôsobnosť Obchodného zákonníka. Preto treba vychádzať z predchádzajúcej praxe medzi stranami, ktorá potvrdzuje, že prepravu fakticky vykonával iný subjekt ako sťažovateľka, hoci bola v zmluvách označená ako dopravca. Zodpovednosť sťažovateľky nemožno vyvodiť ani zo zmluvne rozšírenej zodpovednosti, pretože zmluvné ustanovenia sú všeobecné a nekonkrétne. V konaní nebolo preukázané, že sťažovateľka pri výbere prepravcu nekonala s odbornou starostlivosťou, čo vylučuje jej zodpovednosť za stratu tovaru. Krajský súd sa stotožnil s okresným, že len ťažko si predstaviť ďalšie overovanie a získavanie informácií o dôveryhodnosti prepravcu. Zamestnankyňa sťažovateľky potvrdila, že postupovala rovnako ako obvyčajne, overila si, či údaje v špedičnej databáze zodpovedajú údajom v obchodnom

registri, koncesie a poistné zmluvy prepravcu. Preto sa stotožnil s tým, že neboli zistené okolnosti vzbudzujúce pochybnosti o spoľahlivosti prepravcu.

6. Proti rozsudku krajského súdu podal žalobca dovolanie. Namietal porušenie práva na spravodlivý súdny proces podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) nepreskúmateľným, nepresvedčivým a zmätočným rozhodnutím krajského súdu. Žalobca súdom vytkol nedostatočné odôvodnenie právneho posúdenia zmlúv ako zasielateľských, keď sa vôbec nevysporiadali s jeho argumentáciou o konkludentnom akceptovaní zmlúv o preprave. K zdôvodneniu, že hoci bola sťažovateľka v zmluvách označená ako dopravca, prepravu vykonávala tretia osoba, žalobca namietal, že sa súdy nevysporiadali s jeho argumentáciou, že podľa § 621 Obchodného zákonníka aj dopravca podľa zmluvy o preprave môže na splnenie povinnosti použiť tretiu osobu. Krajský súd opomenul zohľadniť dojednanie v zmluvách, podľa ktorého sa obsah záväzku spravuje dohovorom o prepravnej zmluve v medzinárodnej cestnej nákladnej preprave CMR, ktorý v čl. 3 a 17 upravuje zodpovednosť dopravcu za stratu tovaru. Žalobca súdom vytkol nedostatok odôvodnenia záveru o postupe sťažovateľky s odbornou starostlivosťou. Súdy vychádzali len z výpovede zamestnankyne sťažovateľky, no nezohľadnili, že s prepravcom dovedy nespolupracovala, a sťažovateľka výpoveďou potvrdila, že nemôže overovať všetkých zamestnancov prepravcu. Napriek tomu, že súdy záver o postupe s odbornou starostlivosťou odôvodnili údajmi zo špedičnej databázy, nevysporiadali sa s jeho námietkou, že osoba prevádzkujúca túto databázu nezodpovedá za správnosť publikovaných údajov. Žalobca poukázal na to, že záver krajského súdu o tom, že okresný súd postupoval správne, keď žalobe vyhovel, je zmätočný a v rozpore s výrokovou časťou. Žalobca dovolanie odôvodnil aj tým, že rozhodnutie krajského súdu záviselo od vyriešenia v dovolacej praxi dosiaľ neriešenej otázky, či za postup s odbornou starostlivosťou možno alebo nemožno považovať zverenie prepravy dopravcovi, s ktorým predtým sťažovateľka nespolupracovala bez toho, aby skúmala jeho dôveryhodnosť a spoľahlivosť.

7. Najvyšší súd ústavnou sťažnosťou namietaným uznesením zrušil rozsudky okresného a krajského súdu a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. Konštatoval, že súdy vecne rozhodli o nároku, posudzujúc ho len podľa zodpovednosti zasielateľa za škodu na prevzatej zásielke, hoci podľa žaloby bol predmetom konania nárok podľa zodpovednosti dopravcu na prepravovanej zásielke. Najvyšší súd uplatňovanie nároku na náhradu škody podľa zasielateľskej zmluvy oproti pôvodne uplatňovanému nároku podľa zmluvy o preprave považoval za zmenu žaloby. Súdy rozhodli o tom, čo pre absenciu rozhodnutia o zmene žaloby nebolo predmetom konania, a o tom, čo podľa žaloby predmetom konania bolo, nerozhodli, čím zaťažili konanie procesnou vadou. Odôvodnenia súdov o kvalifikácii záväzkového vzťahu medzi stranami sporu sú neúplné. Pri zjavných pochybnostiach o zmluvnom vzťahu medzi stranami sporu nestačil len odkaz na predchádzajúcu prax, keď ani z nej súdy nevyvodili dostatočné a presvedčivé závery o uzavretí zasielateľských zmlúv. Z rozhodnutí súdov sú nezistiteľné závery, či boli splnené podstatné náležitosti pre vznik tej-ktorej zmluvy. Tiež z nich nie je zjavné, ktoré úkony súdy považovali za ponuku a jej akceptáciu, ku ktorému momentu zmluvy vznikli a čo bolo ich obsahom. Preto najvyšší súd konštatoval, že posúdenie zodpovednosti sťažovateľky ako zasielateľa je predčasné, nepreskúmateľné, nedostatočné a neúplné. Podľa najvyššieho súdu krajský súd vo vzťahu k námietke o nepreukázaní konania sťažovateľky s odbornou starostlivosťou len zopakoval úvahy okresného súdu, no k podstate námietky sa nevyjadril, hoci od preukázania

odbornej starostlivosti záviselo rozhodnutie vo veci. Nedostatočné, neúplné, nepreskúmateľné a predčasné odôvodnenie krajského súdu vylúčilo relevantný právny záver, správnosť ktorého by pri dovolacom dôvode podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP najvyšší súd mohol preskúmať.

III.

8. Sťažovateľka namieta, že najvyšší súd extenzívne až účelovo posúdil prípustnosť dovolania, keď z neho vyvodil, čo nebolo jeho obsahom. Žalobca v dovolaní nenamietal procesné pochybenie, že okresný súd nerozhodol o zmene žaloby. Sťažovateľka najvyššiemu súdu vytýka, že prekročil dovolacie oprávnenia, keď nevychádzal zo súdmi zisteného skutkového stavu a nanovo vyhodnotil tvrdenia strán a vykonané dôkazy. Namietané uznesenie je svojvoľné, arbitrárne, zasahujúceho do právnej istoty sťažovateľky, keď najvyšší súd nerešpektoval viazanosť dovolacími dôvodmi a skutkovým stavom. Najvyšší súd nad rámec zákonných predpokladov prípustnosti dovolania zrušil právoplatné rozhodnutia súdov a vrátil vec na ďalšie konanie.

IV.

9. Sťažovateľka ústavnou sťažnosťou namieta uznesenie najvyššieho súdu, ktorým v civilnom spore boli na dovolanie zrušené rozsudky okresného a krajského súdu. K tomu treba uviesť, že prístup ústavného súdu k zrušujúcim rozhodnutiam najvyššieho súdu v konaní o dovolaní vyplýva z východiska, podľa ktorého aj zrušujúce rozhodnutia všeobecného súdu môžu byť principiálne spôsobilé porušiť základné právo účastníka konania. Aj vydanie procesného rozhodnutia všeobecným súdom je potrebné považovať za súčasť poskytovania súdnej ochrany. Ide najmä o prípady, ak všeobecný súd vyrieši nejakú otázku s konečnou platnosťou, ktorá je spôsobilá ovplyvniť ďalší priebeh konania alebo jeho výsledok (II. ÚS 344/2019).

10. Sťažovateľkou namietané uznesenie najvyššieho súdu zrušuje rozsudky okresného a krajského súdu, ktorými bolo právoplatne rozhodnuté v prospech sťažovateľky zamietnutím proti nej podanej žaloby. Pre rozhodnutie o zodpovednosti sťažovateľky za škodu na prepravovanom tovare bolo podstatné právne posúdenie, aký typ zmluvy strany uzavreli a čo bolo jej obsahom. K významu namietaného uznesenia pre sťažovateľku treba uviesť, že hoci najvyšší súd ovplyvnil konanie do tej miery, že vec vrátil na ďalšie konanie okresnému súdu, z jeho záverov nemožno vyvodiť, že v ďalšom konaní bude nevyhnutne rozhodnuté v neprospech sťažovateľky. Okresný a krajský súd zamietli žalobu pre záver, že sťažovateľka pri plnení záväzku zo zasielateľskej zmluvy konala s odbornou starostlivosťou, čo vylučuje jej zodpovednosť za škodu. Najvyšší súd zrušil rozhodnutia pre predčasné závery, keď nemohol preskúmať vecnú správnosť neúplných a nedostatočných odôvodnení, z ktorých neboli zistiteľné úvahy súdov vedúce k právnym záverom.

11. Sťažovateľka len všeobecne namieta, že extenzívny výklad prípustnosti dovolania je spôsobilý ovplyvniť výsledok konania ako celku, keď krajský súd je viazaný právnym názorom dovolacieho súdu. Sťažovateľka však nekonkretizovala, akým právnym názorom najvyššieho súdu sú okresný a krajský súd v novom konaní viazané. To je tým, že najvyšší súd žiadne právne posúdenie skutkového stavu neuviedol. Najvyšší súd namietaným uznesením neprejudikoval výsledok sporu a nie je zrejmé, ako súdy definitívne rozhodnú. Súdom nič nebráni, aby v novom rozhodnutí dôkladne, presvedčivo a dostatočne odôvodnili hoc aj totožné posúdenie záväzkového vzťahu. Najvyšší súd dal okresnému súdu len návod, čo má a v akej postupnosti v novom konaní riešiť a dostatočne zodpovedať. Ak okresný súd pripustí zmenu žaloby, bude treba rovnocenne posúdiť

obe eventualy zmluvného vzťahu. Pri závere o prepravnej zmluve bude treba zohľadniť úpravu podľa dohovoru CMR a vysporiadať sa s tvrdením žalobcu, že sťažovateľka svoj záväzok plnila prostredníctvom ďalšieho dopravcu, kedy zodpovedá, ako keby prepravu uskutočnila sama. Pri závere o zasielateľskej zmluve bude treba dostatočne odôvodniť, či sťažovateľka prepravu, ktorú mala obstaráť, uskutočnila sama a podľa výsledku posúdiť, či sťažovateľka pri obstaraní prepravy postupovala s odbornou starostlivosťou. Najvyšší súd uviedol, že pri pochybnostiach o zhodnej vôli strán sporu pri právnom úkone musia súdy dôkazy vyložiť podľa výkladových pravidiel a úpravy o uzavieraní zmlúv. Preto nemožno súhlasiť so sťažovateľkou, že najvyšší súd sa neprípustne vyjadril k právnomu posúdeniu, najmä ak sám konštatoval, že je to pre nedostatočné a neúplné odôvodnenia predčasné. Najvyšší súd v odôvodnení len poukázal na právnu úpravu oboch zmlúv, osobitných zodpovedností pri týchto zmluvách, aplikačné problémy a odbornú literatúru.

12. Sťažovateľka za nesprávne označila konštatovanie najvyššieho súdu o aplikácii eventuálneho petitu, s čím nemožno súhlasiť. Hoci najvyšší súd tvrdenia žalobcu ako reakciu na obranu sťažovateľky vyhodnotil ako podstatné doplnenie rozhodujúcich skutočností, dodal, že táto zmena sa nevyhnutne nemusí prejavovať v zmene žalobného petitu. Nedôvodná je sťažnostná námietka, že vrátenie veci okresnému súdu je zbytočné, keď súdy dokazovali skutočnosti k obom typom zmlúv a pre viazanosť najvyššieho súdu skutkovým stavom nemôže okresný súd v novom konaní dospieť k iným záverom. Najvyšší súd okresnému súdu neprikázal, aby z vykonaného dokazovania ustálil konkrétny skutkový stav. Uviedol len to, že bez uvedenia toho, ktorý z úkonov považovali za ponuku, akceptáciu ponuky, ku ktorému momentu zmluva vznikla a čo bolo jej obsahom, nemožno zistiť správnosť právneho záveru o uzavretí konkrétnej zmluvy.

13. Jedinou konkrétnou sťažnostnou námietkou proti namietanému uzneseniu je, že najvyšší súd identifikoval procesné pochybenie okresného súdu, keď nerozhodol o zmene žaloby, o ktorej konal a vecne rozhodol napriek tomu, že žalobca to v dovolaní vôbec nenamietal. CSP na rozdiel od Občianskeho súdneho poriadku neumožňuje najvyššiemu súdu bez návrhu prihliadať na vady zmätočnosti a napadnuté rozhodnutie musí preskúmať len v nadväznosti na uplatnené dovolacie dôvody. Preto treba súhlasiť so sťažovateľkou, že najvyšší súd nad rámec zákonnej úpravy riešil to, či tvrdenia žalobcu boli alebo neboli zmenou žaloby, či o tejto zmene okresný súd rozhodol, čo zostalo predmetom konania a čo ním nebolo. Žalobca nevymedzil dovolací dôvod tým, že súdy rozhodli o niečom, čo nebolo predmetom konania. Na druhej strane treba uviesť, že iba táto najvyšším súdom konštatovaná procesná vada nebola dôvodom zrušenia rozhodnutí. Konštatoval aj zistenie vád v odôvodneniach rozhodnutí, ktoré boli v dovolaní namietnuté. Iná by bola situácia, ak by najvyšší súd iba na základe nenamietaného dovolacieho dôvodu zrušil rozhodnutia okresného a krajského súdu. Iba toto pochybenie najvyššieho súdu nie je spôsobilé ovplyvniť ústavnú udržateľnosť namietaného rozhodnutia, ktoré neprejudikuje, ako bude spor definitívne rozhodnutý.

14. Namietané uznesenie najvyššieho súdu s konečnou platnosťou nevyriešilo, ako majú súdy právne posúdiť záväzkový vzťah medzi stranami sporu, čo je vo veci sťažovateľky rozhodujúce. Preto nemožno vysloviť porušenie práv sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktoré treba vždy vnímať s ohľadom na definitívny výsledok sporu pred všeobecnými súdmi. Opačný prístup by bol z pohľadu ústavného nesprávny, keďže by nevedol k ochrane základných na výsledok zameraných ústavných práv strán sporového konania, ale k tomu, že ústavný súd by vykonával dohľad nad tým, či opravné inštalácie všeobecného

súdnicstva pri svojich konaní definitívne nekončiacich postupoch a rozhodnutiach správne aplikujú podústavné právo. Preto bola ústavná sťažnosť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov odmietnutá ako zjavne neopodstatnená.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. augusta 2023

Robert Šorl
predseda senátu